

Punkt 7.

Orientering om ny lov om Familieretshuset

2019-021819

Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen fremsender til Familie- og Socialudvalgets orientering, at Folketinget har vedtaget ny Lov om Familieretshuset.

Beslutning:

Til orientering.

Børne- og Socialministeriets publikation om kommunernes og Familieretshusets samarbejde i familieretlige sager vedhæftes referatet.

Sagsbeskrivelse

Lov om Familieretshuset er en udmøntning af den politiske aftale om ét samlet familieretligt system. Lovændringen indebærer, at alle familieretlige sager, der indtil den 01.04.2019 behandles i Statsforvaltningen, Ankestyrelsen og domstolene fremadrettet behandles i et tostrengt system bestående af Familieretshuset (administrativ myndighed) og Familieretten (domstolsenhed).

Alle familieretlige sager starter i Familieretshuset, hvor der foretages en indledende screening af sagerne. Ved screeningen afdækkes dels faktuelle forhold vedrørende sagen, herunder hvilken type af sag der er tale om, og hvem der er sagens parter, men også forhold vedrørende sagens kompleksitet, herunder parternes konfliktniveau og eventuelle risikofaktorer såsom misbrug, psykisk sygdom, social udsathed og familiens kontakt til de sociale myndigheder. Familieretshuset foretager visitationen af sagen på baggrund af en indledende screening, og opdeler dem i grønt, gult og rødt spor:

- § 5 sager (grønt spor): Helt enkle sager, eksempelvis hvor forældrene er enige og blot har behov for registrering af en aftale.
- § 6 sager (gult spor): Ikke-komplekse problemstillinger, hvor der er uenighed og behov for konfliktløsning/rådgivning og evt. afgørelse. I komplicerede juridiske sager eller hvis der træffes afgørelse om forældremyndighed/bopæl/samvær som har indgribende betydning for barnet, indbringer Familieretshuset sagen for Familieretten.
- § 7 sager (rødt spor): Sager, hvor der udover problemstillinger vedrørende forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær også foreligger andre risikofaktorer for barnets trivsel, såsom højt konfliktniveau, vold, misbrug, psykisk sygdom m.v. I disse konfliktfyldte/risikobetonede sager, hvor børnene vurderes særligt udsatte, inddrages tværgående team af børnesagkyndige og jurister med en børne- og familiefaglig tilgang, inden sagen sendes videre til Familieretten. I den slags sager vil Familieretshuset også samarbejde med kommunen, jf. nedenfor. Familieretshuset indbringer sagen for Familieretten, hvis det vurderes, at der ikke er grundlag for at fortsætte det tværfaglige arbejde.

Familieretten kommer til at ligge i byretterne, hvor en dommer træffer afgørelse i komplekse sager med store konflikter, og hvor der samtidig er andre problemer som eksempelvis vold eller misbrug. Familieretten bliver tillige anvendt i sager, hvor det ikke har været muligt at finde en løsning i Familieretshuset. I tilfælde af, at en af parterne ønsker at anke sagen, vil domstolene fungere som ankeinstans for alle sager. Familieretten får til opgave at behandle sager, hvor en af forældrene ikke efterlever myndighedernes afgørelse om eksempelvis samvær eller forældremyndighed, hvorved vedkommende tilbageholder barnet. Reformen ændrer lovens forudsætninger for fuldbyrdelse, således fuldbyrdelse udelukkende kan ske af hensyn til børnene. Retten får bemyndigelse til at tilbagesende en skilsmisssag til ny behandling i Familieretshuset, eller uddele tvangsbøder under hensyn til forældrens indkomst. I tilfælde af at en forælder tilbageholder børnene, har retten mulighed for kortvarigt at frihedsberøve en forælder med henblik på, at den anden forælder henter børnene under så rolige og kontrollerede omstændigheder som situationen tilsiger, således at børnene og forældrene så vidt muligt skånes for konflikter.

Der er endvidere vedtaget en ny formålsbestemmelse i Forældreansvarsloven, der statuerer at børnene skal vægtes over andet, og at der således skal være særlig fokus på børnenes trivsel igennem forløbet. I forlængelse af dette oprettes en særlig børneenhed, der har til formål at sikre, at børnene altid har en voksen, som de kan snakke med eller spørge til råds, hvis de er kede af det eller forvirrede. Børneenheden har endvidere til opgave, at sikre at barnets perspektiv afdækkes i sagsbehandlingen. Børneenheden består af børnesagkyndige, der er ansvarlige for, at børnene inddrages så tidligt og skånsomt i skilsmisseforløbet som muligt og får den fornødne hjælp i forbindelse hermed. Opgaven for kontaktpersonen fra Børneenheden adskiller sig fra kommunens tilbud til barnet efter serviceloven om f.eks. en støtte- og kontaktperson, som skal støtte barnet generelt og har fokus på barnets generelle trivsel.

Der indføres en såkaldt refleksionsperiode på tre måneder, hvor ægtefæller med børn, der er enige om at få en skilsmisse, får tid til at reflektere over hele situationen. I denne periode tilbydes hhv. forældrene og børnene rådgivnings- og afklaringsamtaler. Formålet med disse tilbud er, at få forældrene til at forstå betydningen af en skilsmisse, og hvordan det påvirker børnene. Derudover får forældrene vejledning til at støtte børnene på bedst mulig vis, så skilsmissen foregår på den mest hensigtsmæssige måde for børnene. Sideløbende med dette tilbud skal forældrene igennem et digitalt forløb, hvor de lærer om børnenes reaktion i forbindelse med skilsmissen, således at de på bedste vis kan støtte deres børn. Ugifte forældrepar med fællesbørn kan også få en målrettet samtale, hvis de går fra hinanden.

Forældrene får mulighed for at dele børnenes bopæl mellem sig, således at børnene kan have bopælsadresse hos begge forældre. Formålet hermed er at give forældrene mere ligeværdigt forældreskab med ligelig indflydelse på barnets forhold. Forældre med fælles forældremyndighed vil som udgangspunkt modtage halvdelen af børne- og ungeydelsen hver i disse situationer.

Barnet får som udgangspunkt automatisk delt bopæl de første tre måneder efter et brud. Det sker for at skabe mest muligt ro omkring barnet i brudsituationen. Herefter forudsætter delt bopælsforældremyndighed, at forældrene er enige herom og der er således tale om en aftalebaseret ordning mellem forældrene og ikke en afgørelse fra Familieretshuset eller Familieretten. Hvis ikke forældrene er enige om bopælsforældreskabet, startes der en sag i Familieretshuset med henblik på afgørelse herom.

I praksis kan der vise sig en udfordring i konflikter mellem forældrene, når der er aftalt delt bopælsforældremyndighed. I disse situationer er der en ligelig ansvars- og beslutningskompetence mellem forældrene og dermed ikke som ved delt bopæl, at den ene forælder har ret til at tage beslutninger og inddrages i relation til dagligdagsbeslutninger, daginstitutioner mv. og at samværsforældrens indflydelse er mere begrænset i forhold hertil. Ved delt bopæl, skal forældrene således begge inddrages. Ved større konflikter, må det forventes at forældrene alt andet lige påbegynder en sag ved Familieretshuset med henblik på at få en afgørelse om bopælen, hvis de konstaterer, at aftalen betyder, at de ikke får den ønskede indflydelse på deres forhold. I konfliktsituationer er der således risiko for, at det bliver vanskeligt at tage beslutninger, fordi forældrene gensidigt blokerer hinanden. I disse situationer, kan forældrene henvises til at søge konfliktløsning i familieretshuset, opstarte en sag om bopæl i familieretshuset. I yderste konsekvens – f.eks. hvor alternativet er anbringelse - kan kommunen bruge muligheden for at tage initiativ efter § 24 (se nærmere beskrivelse af initiativretten nedenfor), fordi barnet kommer i klemme.

Betydning for kommunen

Loven har fokus på at styrke samarbejdet mellem kommunerne og myndighederne, således at der er en hurtig udveksling af oplysninger mellem disse parter. Derudover mødes familier med et omfattende behov for hjælp med en tværfaglig og helhedsorienteret indsats. Det betyder, at kommunerne i særlige tilfælde kan indlede en sag i Familieretshuset, i stedet for mere indgribende afgørelser i det sociale system.

Der er udarbejdet en udførlig vejledning, om samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunerne i familieretlige sager. Denne vejledning bliver tilgængelig på Schultz og retsinformation. Det er i sagens natur væsentligt, at familiegruppernes relevante medarbejdere er bekendt med indholdet af vejledningen.

Overordnet har lovændringen følgende betydning for samarbejdet mellem kommunerne og Familieretshuset:

- Familieretshusets kontakt med de sociale myndigheder ved visitation af en sag:

Efter lovens § 9 kan Familieretshuset indhente overordnede oplysninger hos kommunen. Det drejer sig om, hvorvidt der er iværksat støtte til barnet efter Servicelovens kapitel 11, og i givet fald efter hvilken bestemmelse støtten er iværksat. De kan også bede om oplysninger om, hvorvidt kommunen har gennemført eller iværksat gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse. Bestemmelsen er ikke hjemmel til at indhente oplysninger om indholdet af støtten eller den børnefaglige undersøgelse. Det er tilstrækkeligt, at kommunen telefonisk be- eller afkræfter dette.

- Samarbejdet og udveksling af oplysninger i § 7 sager (rødt spor):

Loven har skabt rammer for, at der kan være tæt samarbejde mellem Familieretshuset og kommunerne i § 7 sager, hvor dette vurderes nødvendigt og relevant. Samarbejdet kan bestå i udveksling af oplysninger samt afholdelse af tværsektorielle møder. Det er altid Familieretshuset/Familieretten og ikke kommunen, som behandler og træffer afgørelser i disse sager.

Når en sag visiteres til § 7 sag, tager Familieretshuset kontakt til kommunen senest 5 dage efter visitationen. Formålet er, at danne grundlag for afklaring af, om etablering af samarbejdet/indhentelse af oplysninger er relevant. En sådan henvendelse må anses for underretning i servicelovens forstand.

Det fremgår af § 30, stk. 1, i lov om Familieretshuset, at Familieretshuset og kommunen under behandlingen af § 7 sager kan udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende barnets og parternes personlige og familiemæssige forhold, når dette er nødvendigt af hensyn til afdækningen af, hvad der er bedst for barnet. Der er således adgang til at udveksle oplysninger om eksempelvis sociale forhold, helbredsmæssige

forhold, indsatser efter serviceloven, børnefaglige undersøgelser samt oplysninger, som kommunen har modtaget fra andre myndigheder, f.eks. som led i det tidlige forebyggende arbejde eller samarbejdet med børnehusene. Familieretshuset anmoder om oplysningerne, men kommunen er dataansvarlig og har derfor ansvaret for at vurdere, at lovens betingelser til at udlevere oplysningerne er opfyldte, ligesom orienteringspligten ihht. databeskyttelsesforordningen, notatpligten mv. skal iagttages. Kommunen har hjemmel til at udlevere oplysningerne uden forudgående samtykke fra parterne. Der er ikke formkrav til udvekslingen af oplysningerne, som eksempelvis kan ske telefonisk, i et møde, ved fremsendelse af sagsakter eller i et sammenfattende notat.

Familieretshuset kan endvidere beslutte at, der skal afholdes tværsektorielle møder i sagen. Tværsektorielle møder kan ske med deltagelse af Familieretshuset, familien og kommunen, samt andre relevante personer, såsom voksne søskende, bedsteforældre mv.

Det vurderes af ministeriet, at det i op til en tredjedel af § 7 sagerne vil være relevant, at Familieretshuset i større eller mindre omfang, herunder ved udveksling af oplysninger, etablerer et samarbejde med kommunen.

Hvis der er truffet afgørelse af Familieretten i en § 7 sag, hvor der har været samarbejde mellem Familieretshuset og kommunen, kan Familieretshuset orientere kommunen om afgørelsen.

- *Samarbejdet i sager, som ikke behandles som § 7 sager*

Der er ikke skabt særlig lovhjemmel til udveksling af oplysninger i sager, som ikke visiteres til § 7 sager. Udveksling af oplysninger i disse sager sker derfor efter den almindelige databeskyttelseslovgivning. Dette gælder såvel udveksling af oplysninger, som Familieretshuset måtte anmode om samt kommunens behov af egen drift til at videregive oplysninger til kommunen, eksempelvis i sager, hvor familiens situation forværres under Familieretshusets behandling af sagen.

- *Kommunens adgang til at tage initiativ til at der rejses en sag i Familieretshuset*

Lovens § 24 tillægger kommunen en initiativret, hvilket indebærer, at kommunen har ret til at rejse en bekymring om et barns trivsel i relation til forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær over for Familieretshuset. Familieretshuset skal rejse en sag efter forældreansvarsloven uden ansøgning fra barnets forælder, hvis betingelserne i § 24 i lov om Familieretshuset er opfyldte. Sagen vil blive behandlet som en § 7-sag, og afgørelse i sagen træffes af familieretten. Kommunen kan kun anvende initiativretten i de helt særlige situationer, hvor alternativet til en ændring af forældremyndigheden, barnets bopæl eller samværsordningen er en anbringelse af barnet uden for hjemmet uden samtykke eller videreførelse af en sådan anbringelse, der allerede er iværksat. Initiativretten forventes således anvendt i få sager.

Det er endnu for tidligt at vurdere hvad det konkrete omfang af ovenstående betyder for Familiegruppernes arbejde. Jf. godkendte lovforslag DUT kompenseres kommunerne økonomisk samlet set med kr. 5,3 mill, svarende til ca. kr. 180.000 i Aalborg Kommune.

Det videre forløb

Loven træder i kraft den 01.04.2019 for såvel verserende sager som fremtidige sager.

I familiegrupperne/Specialgruppen kan der være verserende sager, som pr. 01.04.2019 skal overgå til Familieretshuset i det omfang kommunen har ydet indsats eksempelvis i forbindelse med at barnet har modtaget støtte efter Serviceloven (typisk § 11 sager), som alene udspringer af skilsmissem og som dermed bør behandles af Familieretshuset. Hvis rådgiver bliver opmærksom på, at et barn, som modtager støtte efter serviceloven, er påvirket af familieretlige problemstillinger, f.eks. af at barnets forældre, der er skilt, har et højt konfliktniveau, eller at barnets samværsordning ikke fungerer, kan kommunen vejlede barnet og familien om tage kontakt til Børneenheden i Familieretshuset med henblik på, at barnet kan modtage specifik støtte i Børneenheden f.eks. i form af børnesagkyndig rådgivning eller deltagelse i en børnegruppe. Det må derfor forventes, at familiegrupperne behandler sager i dag, som fremadrettet vil skulle behandles i Familieretshuset, idet der således i disse sager er mulighed for at imødekomme barnets behov og yde tidlig indsats i relation hertil i et andet regi.

Juridisk afdeling og Socialafdelingen gennemgår interne instruktioner med henblik på relevante opdateringer.

Familie- og Socialudvalget

Familieretshuset i Nordjylland er inviteret til et praksisgruppemøde i foråret 2019, hvor de får lejlighed til at præsentere sig og deltage i dialog med forvaltningens teamledere og fagkonsulenter i Socialafdelingen.

Bilag:

Kommunernes og Familieretshusets samarbejde i familieretlige sager